

# משה זאב זארגער

רב ומו"צ בהעדה החרדית

מח"ס שו"ת "רישב משה" ושא"ס

עיה"ק ירושלים תובכ"א

חודש מרחשון תשפ"ג

בעז"ה.

## א. בענין פשוטו של מקרא

ע"ד אשר התרענו רבים כבר אודות ביאורים שונים ובהם "פשוטו של מקרא" ועוד, והנה שונה ביאור זה זה מכל הביאורים שהגם שיש לפקפק בכמה דברים, אמנם זהו גרוע מכל אלו כמה ששללו שדברי רש"י אינו פשוטו של מקרא, וזה מוריד כח תורה שבעל פה שהוא יסוד הכל, וכבר אמרו גדולי עולם שרש"י בגמ' הוא רש"י, ורש"י במקרא הוא גמרא, שהתורה שבע"פ קיבלנוה יחד עם המקרא בלי הברל. והנה אינו מהחדש, ומי אינו יודע מביאור הרמ"ד מבערלין שהחריב את כל העולם בביאורו, וכתב בלב העברי שהמהר"ם שיק שאל את רבו החתם סופר זי"ע מה עוול מצאו בביאורו עד כדי כך, שכל גדולי עולם כעין הנודע ביהודה וההפלאה ועוד קללוהו ושמתוהו אותו וגם את ר"ה ויזל ימ"ש, והרי בכל דבריהם ציינו מראה מקומות לספרים הקדושים, ועיקר המעם היה לפי שהוציא פירושי התורה שבע"פ והאמונה המתורה מביאורם ופירשו כפשוטו.

ומראש צורים אראנו, בגמ' שבת (דף ס"ג ע"א) אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין הוה גמירנא ליה לכולי ש"ס, ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עיי"ש, ומבאר שמנהג זה הוא מקבלת התורה שלמדו כל דרושי הגמ' במקרא שהוא תורה שבע"פ ולא למדו פשוטו כלל, עד שגמרו כל הש"ס, (והגם שיתבאר להלן שאינו פשוטו שלהם וכיוצא בהם).

והמעם כתב רבן של ישראל מציל הדורות מההשכלה הנוראה מן החת"ס זי"ע (בדרשותיו בדרוש לפרשת בשלח שבנראה שהוא הדרוש הראשון למלחמתו מלחמת ה'), שזה למדו מנותן התורה ית"ש, שתיקף ביציאתם ממצרים, והיו בהלכות דרך ארץ בתרגולין מנקרים באשפה, כמ"ש יומא (דף ע"ה ע"ב), קירבם מיד לפני הר סיני במעמד הנבחר, והראה להם מה למעלה ומה למטה, ועדיין נשאר להן רוע מנהגן ותלונותם במדבר, והמעם הסביר מן הח"ס וזה לשונו, כי אי אפשר להבריל בני ישראל מיתר העמים וכו' ולא ללמוד כמה שהם משתוים עמנו, ואפילו לא מקרא ע"ד הפשוט, כי חיש מהרה יהפך לב האדם לשוב להמונם, אם לא ירחק בתכלית הריחוק, ולא היו זוכים להגיע לאמיתות התורה והאמונה וכו', וכן בנינו וזרעינו אם ילמדו בתחילת גרלם פשמי המקראות וכו', אז מרם יגדלו ויגיעו לחלק הדרושים ותורה שבע"פ שהוא העיקר כבר בחרו בהפקירא, כאשר עינינו רואות בדור הרע הזה מכמה מדינות (כונתו לדייטשלאנד וגרוחותיה) שאין אחד מאלו הבנים שלא יצאו מהדת וכו' עכ"ל, וזה אינו רוח הקודש גרידא, שההשכלה שהכניסו בהחומשים ועוד התחילה בשנות התק"מ, ועד שנת תקע"א עבר ל' שנה, והפירות הבאושים מלאו כל אשכנז ביהם ומערין וכל סביבותיהם והבן.

והנה זה נחא שרב כהנא לא למד פשוטו ש"מ, וגם מה שלמד היה אחר שגמר כל הש"ס, אבל היתכן שלא ידע מזה כלל שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, אפילו נאמר שאמרו לו רבותיו שאין ללמוד כן עד שילמד כל הש"ס, אבל עכ"פ היה לו לדעת דבר שכזה, כמו שעשו היום שהדפיסו פשוטו של מקרא עם פירש"י יחד, ועל כרחק שהמטינו מכל הצעירים כל פשוטו של מקרא עד שילמדו כל קבלות ופירושי חז"ל, וכלשון הגמ' "גמירנא כל הש"ס", והמעם שלא יכשלו בה ויסתכנו, כיון דשאני ביאור פשוטו שהוא דבר המביא לידי מינות דמשכא, וכעין זה כתב הנצי"ב בהקדמתו להעמק שאלה שהמחבר פי' על התורה ולא עמד על דעת חז"ל, יש לחוש שהוא אפיקורס עיי"ש.

ועי' מש"כ החיד"א בשם הגדולים על האבן עזרא וכן יש על עוד הרבה ראשונים וקדמונים, שבמקום שפירשו כפשוטו דלא כפירושי חז"ל הוא ממה ששלטו ידי זרים בפירושים ולא נכתב על ידיהם עיי"ש (והארכנו במקום אחר שכל הספרים שנדפסו בתקופת המשכילים מהקדמונים צריך בדיקה מי הוא המו"ל, שאפילו שהכת"י אמת כמעט אין ספר שלא פשטו ידיהם המזוהמות בהם, לערב כל הכפירות שלהם בפנים, ועי' מה שכתבנו בשו"ת וישב משה ח"א סי' ע"ה ע"ד הבשמים ראש).

## ב. הפשוטו של זמנינו

והנה כל זה בפשוטו שהיה בימי חז"ל, שאחר שידעו הדרש למדו גם פשוטו, אבל פשוטו של מקרא שאנו דנים בה היום, אינו פשוטו של מקרא, רק פשוטו של אבות ואמהות וכל רבותינו הקדושים לעשותם כאנשים פשוטים רח"ל.

והנה כל אחד יודע שהקטנים שלומדים חומש ורש"י כמו שלמדו בכל הדורות, מלאים עם יראת שמים בעיקר מלימוד הזה, שנכנס בלב התינוקות לכל ימי חייהם, ואפילו שיש מהם נושרים אינו דבר חדש, וכתב הח"ס (שם) שגם המשכילים בזמנו מענו שיש הרבה רקים ופוחזים מחינוך שלנו, וכתב שבכל זאת הם אע"פ שחטא ישראל הוא כל זמן שאין בלבו שום ספק ביסודות האמונה אבל בלימודיהם הם נוטים לאפיקורסים עי' שם לשונו הנורא, והיטב אמר רב גדול אחד בזמננו שהצעירים היום שמעמו מעם הליכה ועוד, הם אינם נושרים רק מנותקים, שהנושרים הרי יחנכו את ילדיהם בכל מאמציהם בת"ת וישארו מהם דורות, בהיפך ממה שראינו שמרוב המתחכמים שלמדו חכמות הגוים ופשוטו של מקרא יחד עם התוה"ק, שבהמשך ניכרים מאוד בגדלותם, ובפרט ביוצאי חלציהם וברובם ככולם לא נשאר מהם כלום רח"ל ועי' רמב"ן פ' נצבים עה"פ פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה וח"ס פ' שופטים).

ודי לנו בזה שגישמו בפרשת הדודאים, במה ששינו מפרש"י הק' שכתב שלא היה מתאוה ומחזרת להרבות שבטים, והם כתבו שלא היה התאוה שיהיה לה בנים ולא הסתפקה בארבע בנים שלה, מגושמים וגסים ומגלי פנים (ואינו מכיר ואינו רוצה להכיר מי הוא המחבר שאין המכתב נגד אלו או אלו, רק נגד הנשוא), האם שייך השגה כל דהו בדרכי האמהות הקדושות להרבות צרותיהן לבעליהן שהוא נגד המבצע לגמרי, וזה קדושת השבטים הנוראה שאין לנו מושג בהם, הלא מראש צורים אראנו מגבעות אשורנו שפירשו חו"ל שגם בלעם הרשע התקנא באבות ואמהות הקדושות שבגוים לא יתחשב, והא לכם לשון הספורנו שם - שהוא מגדולי הפשטנים שבמקרא - שהיה ענין התולדה אצל האבות כמו אצל אדם ואשתו קודם החטא שלא היתה כונתם בו להנאת עצמם כלל רק להקים זרע לכבוד קונם ולעבודתו, וכן כתבו כל המפרשים.

## ג. ההשכלה החדשה - ומלחמת הח"ס והגר"א וכל גדולי עולם.

והנה בביאורים כאלו שנדפסו המקרא כפשוטו בצד רש"י הקדוש שהביאור מושך יותר בעין מינות דמשכא, הם מקררים כל האמונה בילדינו הקדושים, שהצורים והגבעות אבותינו ואמותינו הקדושות היו אנשים ונשים גסים כמו כל הגוים, ובוזה נעשים הילדים ר"ל מנותקים מכל הקדושה והטהרה שמקבלים בחדרים הקדושים האלו, וגרם החטא שגם במחיצותינו הקדושות שב"ה אין מקבלים כסף מהכופרים ואין תכנית הליב"ה וכל תכניות הלימודים שבחו"ל, נכנס בחלקם הביאור הזה נגד המסורה לכלות ולנתק כל מין קדושה מדורותינו ר"ל, נוראתי גם דברים מופשים בהם שנראה שהוא כמו מומר להכעיס לעקור הפירוש הפשוט בעין כל שהוא נמצא דוקא ברש"י ולכתוב בפשטות פירוש אחר ואכמ"ל, ואוי להם למלמדים שמכניסים זאת בתלמידיהם ודם והתלמידים ודם זרעיותיהם מידיהם יבוקש.

וכמדומה שבאם חלילה יתארך הגלות, אז ירשמו כותבי דברי הימים "תקופת השכלה שניה" משנות ה'תש"ס-ע והלאה, הן מצד החינוך והן מצד ספרי המשכילים, כיון שתקופת ההשכלה הראשונה שהיה משנת תקמ"ג עד סוף שנות תר"מ שהשמיד שבעים שמונים אחוז מכלל ישראל נאבד בתהום הנשיה, והתחיל תקופת הציונות ובשנים אלו שהציונות עם הכוח ועוצם ידי פשט את הרגל, גבר הס"מ והתחילה "תקופת השכלה השניה" בלי יודעים שהוא הוא אותו קליפה נוראה רח"ל.

וכבר ידוע מה שהובא בעליות אליהו שאחד מתלמידי הרמ"ד הניע לוילנא (לפי מקורות אחרים הוא שלמה מיימון בעל גבעת המורה הודוע), ואמר על מה שמנו חו"ל עשרה לשונות של שמחה, שריצה אינו בכלל, ומ"ש חו"ל ורש"י אינו פשוטו של מקרא, ונודעו הגר"א בכל גופו והלקוהו שם מלקות וענשוהו קשות על בוותו דברי חכמים, וידוע שגם הרמ"ד התפלל כל יום בביהכ"נ ג' תפילות ככל אדם ובסופו השתמרו כל בניו ורוב תלמידיו רח"ל, ובסופו לא נשאר ממנו זכר בקרב ישראל, וראש הלוחמים נגדם מרן הח"ס ואחריו תלמידיו ז"ע הצליחו יותר מבכל מקום להעמיד עולה של המסורת של מרע"ה בלי שינוי עד היום, והוא הוא ראש אמונת אומן, שכל גדולי ישראל בכל המקומות ובכל הדורות הביטו אחרי משה, כי קרן אור פני משה יותר מכל גדולי הדורות, לידע האידך להנהיג עם בני ישראל שישארו תלמידי מרע"ה בלי שינוי, וכל גדולי עולם שרצו שלא ימעדו אשוריהם מדרך האמת, למדו בספריו שהם לשעה ולדורות, שלא כאותם אנשים שעל כל דבר התחברות לרשעים, יאמרו אין לנו כתפות הח"ס שאסר כל שינוי, ומחר יאמרו שאין להם כתפות מרע"ה שאסר להם שס"ה לאוין שהם שס"ה בעיות בשבילים, וכל העוסק בספריו ובפרט בדרשותיו לידע מה דעתו לא ימעדו אשוריו ומהם ישארו הדורות לעולם.

## ד. ללמוד רק הפירושים שקיבלנו מרבותינו הק'

ועוד זאת ראיתי בציוניהם כמה מהמחברים וכמדומה שהוא חלקו הגדול שהרבה מציוני בעל הביאור הוא מספרים שלא נתקבל אצלנו, רק נתחברו במדינות החושך וההשכלה להציל מה שאפשר להציל, (ששם למדו גם ספרי רמ"ד כידוע שאחד מדוליהם עשה יובל של מאה שנה לפגירתו של בעל הביאור שהראה שתורה והשכלה הולכים יחד רח"ל ואכמ"ל), וכבר כתב הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש ז"ע שהצדיקים שביניהם היה כונתם שהם כרפואות לחולים מסוכנים, וברור שפירושים מסכן את הבריאים ואינו בשבילנו כלל.

ולכן מ"ש מרנא הח"ס יתקיים גם בספרי ההשכלה שבדורותינו שהמגרשים אותם מכותם ומכל ביהכ"נ שלומדים בהם זרענו רגליהם לא ימעד בעז"ה, ולגבי תיקון הפירוש הזה כיון שהיסוד רקוב מה שייך לתקן זאת.

והנה נתארך אגרת זו, ועוד יש הרבה בקולמוס ודי בזה כדי שכל הרוצה שימשכו דורותיו לא ירשה שום שינוי בביתו ולא ימשך חלילה אחרי מגלי פנים, ואין לנו רק מה שקיבלנו ללמוד רק חומש עם רש"י ורמב"ן כמ"ש מרנא הח"ס ז"ע, וכן הזהירו שאר גדולי עולם שאין כאן מקומם לחשבם, ודי לנו בלשונו הקדוש של מרן הח"ס בצואתו "בספרי הרמ"ד לא תשלחו יד ואז רגליכם לא ימעד".

ויהיה ה' עמנו שנהיה משארית הוה שהבטיח הקב"ה שלא תשכח מפי זרעו כמסורה האמיתית שקיבלנו מסיני, ונזכה במהרה לביאנו"צ כי כשל כח הסבל מהנסיונות המשוונות שבא בדור האחרון, ויהיה ה' עמנו להמות לבבנו אליו עדי נזכה לביאנו"צ שאז יבדל האור מהחשך לגמרי בב"א אנס"ו.

ובאתי עה"ח למען כבוד התורה ק'.

